

Aai Prins

Herinnering aan Marko

Aai Prins (1959) studeerde Russisch aan de Universiteit van Amsterdam en volgde een opleiding tot gerechtstolk. Ze vertaalde onder meer werk van Alesjkovski, Bitov, Boelgakov, Dombrowski, Dovlatov, Pelevin, Sorokin en Tsjechov. In 2001 ontving ze de Aleida Schotprijs, in 2013 de Filter-vertaalprijs en in 2019 de Letterenfonds Vertaalprijs. Vanuit Sint-Petersburg, waar ze tussen 2006 en 2014 Nederlands doceerde aan het NIP en de Universiteit van Sint-Petersburg, deed ze in de Groene verslag van politieke en culturele aangelegenheden. Ook schreef ze zo'n honderd recensies voor onder meer de Volkskrant, waarin ze werk van grootheden als Poesjkin, Toergenjev, Dostojevski, Tolstoj, Nabokov en Brodsky behandelde, maar ook van minder bekende auteurs als Garsjin en Kononov. Tot de hoogtepunten uit haar oeuvre behoren het onvertaalbaar geachte gedicht 'Zangezi' van de futuristische dichter Velimir Chlebnikov, de hervertaling van verhalen en novellen van Gogol en van Dokter Zjivago van Pasternak, en de Verhalen van Andrej Platonov. Ze voorziet haar vertalingen veelal van heldere en informatieve nawoorden. Ze geeft les aan de Vertalersvakschool Amsterdam. 'Herinnering aan Marko' verscheen eerder in De tweede ronde, 1999, nr. 3. Van Marko Fondse (1932-1999) is op VertaalVerhaal o.m. het e-boek Krullen uit de werkplaats beschikbaar.

Herinnering aan Marko

Ergens in het voorjaar van 1994 ontving ik een brief uit Griekenland. Van Marko Fondse, Hydra. De schrik sloeg me om het hart: kort daarvoor was bij Van Oorschot mijn vertaling van onder andere *De Witte garde* van Boelgakov verschenen, en diep in mijn hart had ik altijd gevonden dat Boelgakov eigenlijk van Fondse was. Zou de beroemde vertaler van *De meester en Margarita* zijn gram willen halen, omdat ik hem zijn auteur had ontstolen?

De brief die Marko me schreef, was verbijsterend hartelijk en complimenteaus, buitensporig complimenteaus, zoals alleen hij dat kon zijn. Een ‘duizelingwekkend’ genoeg had mijn vertaling hem verschaft, en er was een loden last van hem afgevallen nu Boelgakov eindelijk in vertrouwde handen was, want zelf achtte Marko zich niet meer in staat om ooit nog een vertaalde letter proza op papier te krijgen. Kort daarop bracht hij een andere last ter sprake die hem al tijden terneerdrukte: *De meester en Margarita*, die deel III van het Verzameld Werk van Boelgakov zou gaan uitmaken. De Nijhoffprijs en de talloze herdrukken ten spijt was de roman aan herziening toe. Marko voelde zich niet in staat die klus te klaren, en zolang ‘De meester’ niet was opgefrist, dreigde een totaal vertalersblok. Kortom, hulp was geboden. En wie kon Marko iets weigeren? Dus gingen we aan de slag. Ik met een rood potlood en Marko achter de computer om de definitieve tekst in te voeren. Op de uitgeverij kibbelden we over de kleur van Pontius Pilatus’ toga, over rijwielen en fietsen, kuierlatten en benen, geheimschrijvers en secretarissen. Regelmatig werd Marko door paniek bevangen als de computer hem weer een streek leverde, en vervolgens door een heilig ontzag voor mij, omdat ik net een greintje meer sjoege van het computergebeuren had dan hij. Meestal mochten we aan het einde van de dag een biertje voor de schrik. Nog altijd ben ik dolblij me met Marko in het Boelgakov-avontuur gestort te hebben, want sindsdien waren we vrienden.

Marko meende het serieus met mij. Aan de piano moest ik, met hem vierhandig spelen. En werd het niet eens tijd mijn roestige Latijn op te poetsen? Mijn vriend, die op school geen Latijn had gehad, werd in ons nieuwe project meegesleept. Braaf leerden we onze rijtjes en op maandagavond lezen we onder Marko's bezielende leiding Plautus, verdwalend in woordenboeken en de wildste fantasieën over etymologische verbanden die mijn pet dikwijls te boven gingen. Natuurlijk was Marko ons verre de baas, en we lieten ons graag door hem op sleeptouw nemen. Ook mochten we hem graag plagen door hem onze voorliefde voor de Rolling Stones en voetbal in te wrijven, waarna Marko op zijn beurt – om ons te plezieren – de gruwelijkste walging verbeeldde: de ogen ten hemel geslagen, sputterend en foeterend over een zo peilloze leeghoofdigheid van ons ‘jongelui’, die toch te drommel wel wat in hun mars hadden. Ernstiger vond hij het echter dat wij, al achttien jaar woonachtig in de Eerste Helmersstraat, niet één gedicht van deze patriottische dichter paraat hadden. En wat te denken van de groten uit de ons omringende schrijversbuurt Oud West, van wie wij ook maar bar weinig wisten? Sindsdien probeer ik mij gestaag door Oud West heen te lezen, want dat heb ik Marko plechtig

beloofd. En omdat hem dat plezier deed. Want wat was het leuk om Marko te plezieren, en wat is het verschrikkelijk dat dat nu niet meer kan.